

Asia: VN/20373/2025

Työ- ja elinkeinoministeriön lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi yhteistoiminta-asiamiehestä annetun lain kumoamiseksi ja siihen liittyväksi lainsäädännöksi

Yleiset kommentit esityksestä

Tässä voitte antaa esitysluonnokseen liittyvät yleiset huomiot

Esityksessä ehdotetaan, että yhteistoiminta-asiamiehestä annettu laki kumottaisiin ja yhteistoiminta-asiamiehen toimisto lakkautettaisiin. Yhteistoimintalainsäädännön valvontatehtävät siirrettäisiin työsuojeluviranomaiselle. Henkilöstörahastojen valvonta ja henkilöstörahastorekisterin ylläpito siirrettäisiin Patentti- ja rekisterihallitukselle.

Yhteiskunta-alan korkeakoulutetut (myöhemmin YKA) vastustaa esitystä.

On perusteltua tarkastella valtionhallinnon rakenteita ja pyrkiä purkamaan päällekkäistä työtä, mutta liitto katsoo, ettei esityksessä ole kyse tästä. Esitysluonnos heikentäisi yhteistoimintalain toteutumista työpaikoilla ja siten työntekijöiden tiedonsaanti-, kuulemis- ja osallistumisoikeuksia ilman mittavia säästöjä, vaikka jälkimmäinen on asetettu lain tavoitteeksi. Samalla ennakkolisesta matalan kynnyksen oikeussuojakeinosta siirryttäisiin jälkikäteisvalvontaan, joka on useissa tapauksissa kalliimpaa yhteiskunnalle.

Ensinnäkin yhteistoiminta-asiamiehen riippumaton asema on ollut erityinen työntekijän oikeuksiin kuten tuotannollistaloudellista irtisanomista edeltävään neuvottelumenettelyyn, yritysjärjestelyihin ja henkilöstön edustuksen toteuttamiseen liittyvissä kysymyksissä. Yhteistoiminta-asiamiehen virastolla on syvällistä ja erityistä osaamista yhteistoiminnan keskeisistä osa-alueista, joille valvonta on myös kohdistunut. Tämä kaikki ja samalla työntekijän oikeudet vaarantuvat esityksen myötä, sillä työsuojeluviranomaisella ei ole vastaavaa ennakkolisista ja matalan kynnyksen oikeussuojakeinon nojaavaa roolia. Ajankohta on myös haitallinen, sillä valmisteilla oleva henkilöstön hallintoedustuksen laajentaminen lisää tarvetta edellä kuvatulle viranomaisohjaukselle ja neuvonnalle.

Toisekseen esityksen vaikutusarvioinneista käy ilmi, että syntyvät säästöt jäävät hyvin maltillisiksi ja pysyviä kustannuksia voi syntyä jopa lisää uusien rakenteiden, tietojärjestelmien ja osaamistarpeiden täyttämisen vuoksi. Jo arvioitu vuosittainen säästö, 80 000–150 000 euroa, on niin vähäinen, että se käytännössä katoaa heti, mikäli siirtymävaiheen kustannukset – kuten 4–5 htv:n lisätyö, koulutus, prosessiuudistukset ja järjestelmien rakentaminen – aliarvioidaan edes yhden henkilötyövuoden verran.

Ennakoivan valvonnan ja neuvonnan katoaminen voi myös aiheuttaa merkittäviä ja esityksessä huomioimattomia piilokustannuksia työnantajille. Tällaisia voivat olla esimerkiksi työsuhderiitojen ja epäselvien yhteistoimintamenettelyiden lisääntyminen. Toisin kuin yhteistoiminta-asiamiehen kohdalla, työsuojeluviranomaisen menettely rakentuu toimintaohje-kehotus-uhkasakko-ketjuun ja painottuu jälkikäteiseen puuttumiseen.

YKA kiinnittää huomiota siihen, ettei esityksen vaikutusarvioinneissa ole huomioitu valtionhallintoon kohdistuvia mittavia säästöjä ja käynnissä olevaa virastorakenneselvitystä. Epäilemättä nämä tulevat vaikuttamaan myös työsuojeluviranomaisen resursseihin, jotka ovat jo nykyisellään tiukat: Työsuojeluviranomainen valvoo jo yli sataa säädöstä. Valtionhallinnon säästöpainee tulee huomioida vaikutusarvioinneissa.

Kolmanneksi YKA huomauttaa, että esitysluonnoksen henkilöstövaikutukset on arvioitu puutteellisesti, sillä siinä ei kuvata, miten yhteistoiminta-asiamiehen toimiston henkilöstö siirtyisi uusiin tehtäviin, millaisia oikeudellisia ja taloudellisia vaikutuksia siirtymällä on tai miten osaamisen jatkuvuus turvattaisiin.

Kokonaisuutena YKA katsoo, että esitys tuskin täyttää sille asetettuja nettosäästöjä, mutta voi sen sijaan lisätä hallinnollista työmäärää ja riitojen riskiä sekä siirtää kustannuksia työntekijöille ilman vastinetta oikeusturvan tai palvelutason parantumisesta.

1. Laki yhteistoiminta-asiamiehestä annetun lain kumoamisesta

1 §

-

2 §

-

2. Laki yhteistoimintalain muuttamisesta

29 § Henkilöstön hallintoedustus

-

43 § Valvonta

-

46 § Rangaistussäännökset

-

3. Laki yhteistoiminnasta suomalaisissa ja yhteisön laajuisissa yritysryhmissä annetun lain 48 §:n muuttamisesta

48 § Valvonta

-

4. Laki henkilöstöedustuksesta eurooppayhtiössä ja eurooppaosuuskunnassa sekä työnantajavelvoitteista ja henkilöstöedustuksesta rajat ylittävissä yritysjärjestelyissä annetun lain 37 §:n muuttamisesta

37 § Valvonta

-

5. Laki henkilöstörahastolain muuttamisesta

13 § Rekisteröinti-ilmoitus

-

14 § Rekisteröinti

-

32 § Ilmoitus henkilöstörahastoerien määräytymisperusteista ja niiden muutoksista

-

38 § Palkkio-osuuden siirtäminen henkilöstörahastoon

-

56 § Purkamisperusteet

-

57 § Selvityksen toimittajat ja selvitysmenettely

-

58 § Varojen jako

-

63 § Valvonta

-

63 a § Toimivaltuudet henkilöstörahastojen valvonnassa

-

65 § Valvontamaksu

-

6. Laki Patentti- ja rekisterihallituksesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

3 §

-

7. Laki työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annetun lain muuttamisesta

13 § Toimintaohjeen ja kehotuksen antaminen

-

17 § Asian käsittely

-

8. Laki henkilöstörahaston valvontamaksusta

1 § Tarkoitus ja soveltamisala

-

2 § Henkilöstörahaston valvontamaksu

-

3 § Toimivaltainen viranomainen

-

4 § Valvontamaksun suorittaminen

-

5 § Oikaisu maksuvelvollisen hyväksi

-

6 § Oikaisu maksunsaajan hyväksi

-

7 § Muutoksenhaku

-

8 § Valvontamaksun perintä

-

9 § Tietojenantovelvollisuus

-

10 § Valvontamaksun enimmäismäärän tarkastaminen

-

Rajoo Ainomaija
Yhteiskunta-alan korkeakoulutetut ry